

„Crna“ flota

Netko reče: ne idite tamo, to je »crna flota«. Na razarače vi. Što mogu da kažu remorkeri, desantni, vodonosci, Pričam ti priču.

Pa ipak, takve riječi ne pogode. Zašto? Zato što »crne flote« nema. Postoji naličje. Oznaka. Ali tih brodova nema. Kad pođu iz Viške luke, da se dobro, dobro vide u Splitu. Da se vidi kako iz dimnjaka kulja kao iz samog pakla.

A ipak je ostao žalac. »Crni« se tome ne protive. Svejedno im.

* * *

Ne ljute se na to poručnik bojnog broda Ante Šore, stariji vodnik I klase Aco Stojanovski i stariji vodnik Ivo Sršen. Možda bi se i naljutili ali — nemaju vremena za to. Svakog dana su na putovanjima. Špartaju ovo naše more ja-dransko uzduž i popreko, u svakom danu love najefikasniju miljarinu, sanjaju o mirnim lukama u kojima miriše riba sa gradela i srkuće se hladno vino, prelistavaju novine stare i po nekoliko dana. I gledaju samo pravo: prema rutama. Svaki dan nova ruta. Hiljade milja »spakovanih« iza korimila. Po vremenu — kakvo je takvo je. Ko te pita za vrijeme i što donosi. Ima da se ide. Kako svi tako i vi.

I više. Mnogo više nego drugi. I češće.

Takva nam dužnost, kažu. Ne žalimo se. Kažemo samo.

Recimo vodonosac. Ime mu je PT-72. Lijep, vrlo lijep brod. Kad god brzovav stigne na brod — mornari se okupe oko komandanta i radozno ga zapitaju: »Druže poručniče bojnog broda, gdje idemo?« I: »Koliko vode treba?«

Treba mnogo vode ljeti. I otocima. I ponekom mjestu na obali. Žednim gostima. Žednim ribanima. Svima žednima koji čekaju i dočekuju ovaj PT, najželjeniji petejac na svijetu.

A tek kada se pojavu na vidiku. Slika je u vrlo živim bojama, na platnu koje obezbjeđuje apsolutnu autentičnost. Ali ne i reprodukciju. Pa ipak, da pokušamo:

Pozadina — vedro, bez oblaka — nebo; sunce pali.

Ribarsko selo (nije kulisa), tek se malo pridiglo od dinara turističkog, tek prhnulo materijama koje su se ovdje stanile vjekovima. A ipak — tmurno. Tek kada se vodonosac pojavi na vidiku sve se pokrene.

Zvuci: sa crkvice, kao da je požar. Tandru kante. Otvaraju se s treskom poklopci gustijerni. U luci se dovukom pravi mjesto na najboljem dijelu mola. Odjednom se nađe hiljadu dobrovoljaca da prihvati konop. Prihvati, veži, dao ti sveti . . . Pruži ta crijeva. Brže, brže.

Jedan detalj: poslije ih pozove barba Aldo iz Milne na Braču. Dodite, veli, da vidite što nikad vidjeli niste. Zemlja se raskokala pa nogu možeš komotno da zavučesh u pukotinu . . .

Nedavno, prevozili su vodu od Pule prema Premudi. Bilo more kao ulje. Mirno i lako. I, za iskusne pomorce — nepredvidivo. Jer, niko se ne plaši kad ima stalan jugo s boka. Jačina toliko i toliko. Ili malo više ili malo manje. Ali — ovako — nikad čovjek nije načistu s tim što ga čeka. Ustvari — to nije ni važno. Ali ga hvata jeza. A to nije baš zgodno. Ne »šmek« kažu pomorci.

Dakle, ne šmek.

I — tu nema lijeka.

Na domaku cilja, pred pragom mjesta takoreći, uhvatila ih nevera. A generalije nevere se znaju: rođena — tu negdje blizu; vrijeme — skorašnje; narav — opaka; dešstvo — kratkotrajno i iznenadno . . .

Pa što? Nevera ne može potopiti takav brod.

Da, ali mještani su ih vidjeli. Vidjeli vodu. Pristati ne možeš — opasno je. Ne pristati — još teže.

Pa ipak komandant je riješio: iskrcati vodu. Usidriti se van oštrozube obale, prebaciti crijeva barkom, uključiti motore. I preko slane vode potekla je slatka.

To je bio mali podvig. Mali — ali vrijedan. To zna svakto tko je bio žedan. A bili smo svi . . .

* * *

Novi poznanik: PDS-110. I stariji vodnik I klase Aco Stojanovski. Netko za njega reče da je najveseliji, najvrediji, najprijetniji . . . najnajnjaj čovjek Ratne mornarice. Neznam, možda je. Danas je bio vrlo ozbiljan. Vedar ali ozbiljan: trebalo je hitno otploviti, a vremena malo. Trebalo je izvršiti specijalni zadatak a mornari i on umorni. I dobrodušno lice pomorca, koji je na nedavnoj provjeri znanja u jedinici kapetana fregate Aniča pokazao da nema što on nezna o moru, bilo je pomalo, malčko malčice ljuto.

»Crna flota«, nasmijao se. — Neka, neka . . . Volio bih i ja da plovim na razaraču. Ali, tamo je pomorac — žiro kompas i radar. A ovdje . . .

Svaka čast razaračima, kaže. Kapu skidam.

Srce bre svakom zaigra kad ih vidi. I koljena klecnu.

Ali — ovdje se peče zanat marinerski. I samo ovdje.

Ovo je najbolji brod jedinice. Najbolja posada odavno. Od vremena kada je na komandnom mostu bio poručnik korvete Fadil Krpo. Pa poslije njega drugi. Pa do sada. I znaju mornari da su sa te gore list. I čik neka neko nešto učini ime-nu broda. Da ga ukalja. Ne briga za to Stojanovski.

A kako se postaje najbolji?

Duga priča, mnogo duga priča. I samo jedno otkriju. Samo jedno a to je onaj biser: ponos.

— Ponos da si baš sa ovog broda. Sa PDS 110. Jer, mi možemo ono što drugi ne mogu. I to nam je dragocjeno. I ako kažete nama, posadi, da je to malo — učinit ćemo više . . .

Kud ćeš više od kolone dana i noći koje su proveli strazareći u vožnji, napinjući oči ne bi li pronikli što je tamo iza tame guste i ljepljive kao asfalt. A voze desant. Pa treba žive ljude iskrcati baš tu i tu gdje je na karti označeno. Ni metra lijevo ili desno. A obala neizrađena. Kopljasto kamenje ježi se iz nje. Visokc gore na nebu — Mjesec, jasan, prozračan. Usidrio se pa se čudi. Hoće li stariji vodnik I klase nasukati i osramotiti brod ili će ga na čast i slavu — privući i izabrati baš, onaj val koji će brod samo dogurati a ne i ofašati . . .

Ne treba Mjesecu da gleda. To ovaj brod uvijek učini. Nema uzdužnih, širokoprstih ogrebotina.

Najbolji je ovo brod. Iako nema topova.

* * *

Treći od »crnih« je LR-37. Prevedeno na jezik svakodnevnicu to je lučki remorker. Samo, molim, ne običan lučki tegljač. Poslije PDS najbolji brod jedinice. I vrlo jak. I velik. I stabilan. I što god hoćete.

Tek se bio vratio sa zadatka. Cijele noći imao na teglju »one osice«, torpedne čamce. Pregonio se sa njima po uskuhtalom moru. I imao dvostruku brigu: svoju i — onih za čiji račun radi. Jer, desi li se da se po ovakvom vremenu otrgne

Dane i noći brod je vozio. Tankovi pitke vode su se ispraznili. Sada je trenutak popune: za koji čas i mlazovi pitke vode prostrujit će u utrobu broda

torpedni čamac — ne bi bilo nikom prijatno. Najblaže — nije lako hvatati tegalj na otvorenom.

Stariji vodnik Ivo Sršen cijele noći stezao pesnice. Hej, tko ne bi stezao, samo da vidrasto izađe iz ovog zla.

Sve do prekoputa ratne luke kada su brodovi otpustili tegalj i zaždili prema zavjetrini.

Svak svojoj kući, znači. Jest, da je »kuća« blizu. Moraš voziti sve do zore. Takav je bio proračun.

Dobro, vozimo. Ni prvi ni zadnji put.

Kad ono, na ulazu u lukcu stiže poruka: »Hitno pođite u pomoć jednom trgovačkom brodu. Hitno. Pozicija . . .«

Znate li šta se radi tada? Vojnički — okreneš se nalijevo-krug! I — prema zadatku.

Jutros su sa ponosom pričali: spasili brod, imali bogatu noć, srećno dogurali ovdje. Što ćeš više.

Ali, bilo je mora, drugovi?

Bilo je, kažu. Ne shvatamo pitanje . . .

Pa . . . niste spavali . . .

Nismo. Pa što.

Ništa . . . Talko.

Šutnja.

Poslije tek saznajemo: kad je morska bolest htjela da ih ščepa oni se izvili, izmigoljili. Kako? Lako, kaže stariji vodnik Sršen, sasvim lako. Pozvao sam ih sve osim neophodne smjene. I rekao: »Trkom oko dimnjaka«. A trk »oko dimnjaka« to vam je sve od krme do pramca, pa na drugu stranu nazad. Pa opet. Deset, dvadeset krugova.

I morske bolesti nema?

To . . . Nipodništavaju je mornari. Što je to?

Doduše, znaju oni, ali, tako govore.

Ali, bar vješto to govore. Ti majstori marinerski.

* * *

Toliko o brodovima bez topova. Doduše, moglo bi još mnogo više toga. Imaju oni takvih doživljaja da stane pamet. Baš kažu: da pamet stane.

— Ali žure. Mnogo žure. Zadaci ne čekaju, kažu.

Ode vodonosac — na Lastovo. Treba vode.

Ode tegljač — prema Palagružu. Neki talijanski brod traži pomoć.

A PDS? Pa i on ode. Gdje? Ovog puta ne tako daleko . . .